

УДК 72.012.183

**Мастрова А.А.***магістр з дизайну інтер'єру***Хавхун Г.М.***канд.арх., доцент кафедри теорії архітектури КНУБА*

## **ПРИНЦИПИ ВКЛЮЧЕННЯ ОБРАЗНО-ПЛАСТИЧНИХ ФОРМ В ПРОСТІР ІНТЕР'ЄРУ**

Анотація: проведений структурний аналіз образно-пластичної форми як засобу формування інтер'єру; виявлені принципи розміщення образно-пластичних форм в просторі інтер'єру.

Ключові слова: образно-пластична форма, інтер'єр, структурний аналіз, принцип розміщення.

Дизайн-проекування інтер'єру застосовує широку палітру засобів формотворення, серед яких – використання образно-пластичних форм.

Поняття «образно-пластична форма» включає твори мистецтва, архітектури і художнього конструювання, які існують в просторі, мають предметний характер, виконуються шляхом обробки речового матеріалу, сприймаються глядачами безпосередньо і візуально[3].

Історично розвиток скульптурної форми почався із дуже простого співвідношення об'єму із простором, яке потім ускладнювалось. Найдавніший тип пам'ятника, що виник ще в епоху неоліту "менгір" являє саме таку найпростішу форму: кам'яну брилу обмежену від зовнішнього простору замкнутими поверхнями. Наступним кроком у цьому процесі були давні ідоли, що виникли в різний час і знаходяться в різних місцях: кам'яні баби України, Кубані та Сибіру, статуї острова Пасхи тощо[2].

Історичний аналіз еволюції об'ємної пластики свідчить про те, що у різні часи її теми, прийоми і правила зображення, техніка виконання вдосконалювались, видозмінювались. Кожна епоха приносить у мистецтво нові матеріали, а нові технології створюють нові можливості і нові твори.

У другій половині ХХ і на початку ХХІ століття традиційна скульптура значно поступається інноваційній, авангардно-експериментальній творчості і включає різноманітні художні напрями. В громадський простір активно входять такі течії, як паблік-арт, ленд-арт, стріт-арт, орієнтовані на переосмислення основних категорій художньої творчості і установку на експериментальне мистецтво[1]. Скульптура проникла в інші види творчості: архітектуру і дизайн - появились скульптурно-пластична архітектура, скульптурно-пластичний

дизайн, які все більше відповідають формам сучасного мистецтва і які можна об'єднати поняттям «образно-пластична форма».

**Метою дослідження** є розширення можливостей використання образно-пластичних форм в процесі дизайн-проектування інтер'єрів житлових і громадських будинків з метою підвищення їх естетичної виразності і функціональної відповідності.

На основі структурного аналізу образно-пластичної форми як засобу формування інтер'єру виявлено:

- *види образно-пластичних форм*: станкова скульптура; скульптура малих форм; рельєф; декоративна архітектурна пластика; твори художнього конструювання; пластичні архітектурно-конструктивні елементи; об'ємна пластика меблів і обладнання; об'ємна декоративно-прикладна пластика

- *сировина та матеріали*: камінь, метал, дерево, скло, папір, глина, кераміка, гіпс, пластик, лід, пісок, рослини

- *тематика*: портрет, статуя, скульптурна група, анімалістика, абстракція, ансамбляж, казкові герої, літературні герої, композиція, сюжет

- *прийоми розміщення*: на огорожуючих поверхнях (стіни, стеля, підлога); на архітектурно-конструктивних елементах (колони, балки, перегородки, сходи тощо); в нішах, прорізах, отворах тощо; пластичні архітектурно-конструктивні елементи; предметне наповнення на стелажах, меблях, підлозі; об'ємна пластика обладнання

Образно-пластична форма визначається властивостями матерії, геометричною будовою кінцевого результату твору та характером його розташування в просторі, який, в свою чергу, залежить від функціонального призначення приміщення, його розміру, стилю тощо.

На сьогоднішній день образно-пластичні форми є складовою життєвого простору людини. При розміщенні їх в інтер'єрі необхідно враховувати розміри самої форми – крупний розмір сприймається з великої відстані миттєво, а дрібний розрахований на довший час його розгляду і зблизька. Тому, розмір образно-пластичних форм має відповідати розміру приміщення – крупніший із збільшенням величини приміщення, кількості у ньому людей і коротшим часом їх перебування. Також, з уваги на ці фактори, в самій формі можуть застосовуватись різні масштаби, коли контури та кольорові плями сприймаються з великої відстані, а детальна прорисовка деталей з певним інформаційним змістом читається з невеликої відстані.

В громадських будівлях образно-пластичні форми мають тематично відповідати основній функції закладу, установи або підприємства, а їхнє

розміщення має бути органічно пов'язане з графіком руху відвідувачів, просторовою організацією й акцентуванням уваги на головному в змісті інтер'єру. Типологічні особливості будинків та споруд впливають на вибір композиційних прийомів, засобів і принципів їх розташування.

Образно-пластична форма в інтер'єрі громадських приміщень може підкреслювати функцію приміщення; виявляти конструктивні елементи; створювати певний характер простору: динаміку, статику, просторову пластику; демонструвати концептуальний задум; створювати композиційний акцент; бути візуальною домінантою; забезпечувати композиційну рівновагу; виконувати рекламно-інформаційну чи декоративну функцію.

На основі проведених досліджень виявлені наступні основні принципи включення образно - пластичних форм в простір інтер'єру.

*Принцип інтеграції* (від лат. *integrum* — ціле, лат. *integratio* — відновлення) - поєднання, взаємопроникнення:

інтеграція з елементами архітектури - об'ємна пластика як декор на стінах, стелі, колонах; розміщується в нішах, прорізах, отворах тощо, які запроектовані з цією метою; пластика архітектурних елементів - колони, перегородки, сходи, підвісна стеля тощо (рис.1а);

- інтеграція з предметним наповненням - мала скульптурна пластика як декор інтер'єру; скульптурне вирішення меблів тощо.

Скульптурне вирішення меблів та обладнання поєднує у собі скульптурну пластику зовнішнього вигляду та утилітарну функцію і в сучасному інтер'єрі досить часто стає самостійним твором мистецтва і замінює традиційну скульптуру.

*Принцип композиційної рівноваги* - образно-пластична форма доповнює стильове рішення інтер'єру, композиційно врівноважує предметне наповнення.

Композиційна рівновага - стан форми, в якому елементи збалансовані між собою. Вона залежить від розподілу мас композиції відносно її центру і, таким чином, пов'язана з характером організації в просторі, із пропорціями, з розташуванням головної (якщо вона є) і другорядних осей, із пластикою форми, з кольорами і тональними поєднаннями окремих частин.

Композиційна рівновага образно - пластичної форми і предметного наповнення в інтер'єрі досягається застосуванням певних прийомів (рис.1б):

"форма - тло", коли образно - пластична форма врівноважує зображення тла; "форма" - образно пластична форма симетрична відносно своєї осі та за масою своїх складових елементів; "композиційна група" - рівновага складових елементів композиційної групи форм; «заповнення вільного простору» - образно - пластична форма заповнює вільний простір інтер'єру і тим самим врівноважує його.



а



б



в



г

Рис. 1 Принципи включення образно-пластичної форми в простір інтер'єру (приклади): а – інтеграція; б - композиційна рівновага; в – домінанта; г- акцент

*Принцип домінанти* (від лат. *dominantis* -панівний), найголовніша ідея, основна ознака або найважливіша складова частина чого-небудь - інтер'єр повністю підпорядкований образно-пластичній формі - створює умови для найбільш ефектного її сприйняття: вільний простір, освітлення, фон тощо (рис.1в).

*Принцип акценту* (лат. *accentus* — наголос, виділення, підкреслення). Акцентування, або акцентація, — один з прийомів композиції, що полягає в підкресленні, посиленні одного з її елементів, що досягається формою, кольором, розміщенням тощо.

Акцент форми - коли увага привертається незвичною конфігурацією образно-пластичної форми (рис.1г). Застосування контрастного за кольором чи фактурою тла (середовище, що оточує) для підсилення ефекту акценту. Розміщення по осі руху глядача, що акцентує на собі увагу. Розміщення в центрі приміщення - фіксує центр як композиційний акцент в інтер'єрі. Застосування освітлення, яке додатково зосереджує увагу на образно-пластичній формі, створює гру світла і тіні, підкреслює фактуру.

Вибір принципової моделі інтер'єру залежить від низки факторів: функція приміщення; аудиторія, на яку розраховане приміщення; об'єм приміщення; загальне стиліве рішення; творчий потенціал дизайнера тощо. Застосування образно-пластичних форм при формуванні інтер'єрів житлових і громадських будівель допомагає організувати архітектурний простір, конкретизувати ідею оформлення, створити і підсилити певну емоційну ідею і є ефективним засобом створення індивідуального характеру та художнього образу інтер'єру.

#### Література

1. Гаврилов В.А. Пластические новации в скульптуре XX века: автореф. дис. ... канд. искусств.: 17.00.09 / В. А. Гаврилов; Санкт-Петербург, 2004. — 16 с.
2. Полякова Н.И. Объем и пространство в пластике. Декоративное искусство СССР, 1982, №5. с. 31-35.
3. Недошивін Р.А. Мистецтва пластичні. [Електронний ресурс] –Режим доступу: [http://vseslova.com.ua/word/Мистецтва\\_пластичні-41652u](http://vseslova.com.ua/word/Мистецтва_пластичні-41652u)

#### Аннотация

Проведен структурний аналіз образно-пластической форми как средства формирования интерьера; выявлены принципы размещения образно-пластических форм в пространстве интерьера.

Ключевые слова: образно-пластическая форма, интерьер, структурный анализ, принцип размещения.

#### Annotation

Structural analysis of figurative and plastic form as a mean of interior is performed; principles of figurative and plastic form placement in space interior are defined.

Key words: figurative and plastic form, interior, structural analysis, allocation principle.